

SCI-CONF.COM.UA

SCIENTIFIC RESEARCH: MODERN CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS

**PROCEEDINGS OF VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MARCH 17-19, 2025**

**MUNICH
2025**

SCIENTIFIC RESEARCH: MODERN CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS

Proceedings of VIII International Scientific and Practical Conference

Munich, Germany

17-19 March 2025

Munich, Germany

2025

UDC 001.1

The 8th International scientific and practical conference “Scientific research: modern challenges and future prospects” (March 17-19, 2025) MDPC Publishing, Munich, Germany. 2025. 578 p.

ISBN 978-3-954753-06-2

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Scientific research: modern challenges and future prospects. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. MDPC Publishing. Munich, Germany. 2025. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/viii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-scientific-research-modern-challenges-and-future-prospects-17-19-03-2025-myunhen-nimechchina-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: munich@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2025 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2025 MDPC Publishing ®

©2025 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Антал Т. В., Король С. І., Гапоненко А. Ю., Герасименко О. Ю.* 13
ВПЛИВ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА РОЗВИТОК СИМБІОТИЧНОГО АПАРАТУ СОЇ
2. *Горбель А. В., Горбель С. І.* 16
ВПЛИВ СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ ТА ФОТОСИНТЕТИЧНИЙ АПАРАТ РІПАКУ ЯРОГО
3. *Стогній А. О.* 23
ВИМОГИ ДО ЕКОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ
4. *Шмиг В. В.* 26
РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОЩУВАННЯ БІЛОГО ГРИБА В ТЕПЛИЧНІЙ УМОВІ

VETERINARY SCIENCES

5. *Bogatko A., Mazur T., Bogatko N., Bukalova N.* 34
RISK-BASED CONTROL OF IDENTIFICATION OF MEAT OF SLAUGHTERED ANIMALS BY COLOR

BIOLOGICAL SCIENCES

6. *Mammadova Sevinj Nadir, Suleymanova Leyla Maharram, Mammadova Naila Chingiz, Huseynova Lala Samaddin* 38
PREVALENCE OF PAH GENE MUTATIONS IN SOUTHERN AZERBAIJAN
7. *Onufriiev O., Sirenko A.* 42
CENTROMERE AND DIAGNOSIS OF VARIOUS FORMS OF LYMPHOMA

MEDICAL SCIENCES

8. *Akhrorov K. K., Bakiyeva G. A., Akbarova R. Ja., Eshmamatov A. A.* 48
PREVALENCE OF PITUITARY ADENOMAS IN PHYSIOLOGICAL ASPECT
9. *Gridnyev O., Antonova I.* 55
EXERCISE TOLERANCE IN PATIENTS WITH CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE AND CONCOMITANT CORONARY HEART DISEASE: INFLUENCE OF EXACERBATION FREQUENCY AND SMOKING HISTORY
10. *Андрейченко Д. І., Кальбус О. І.* 60
НЕВРОЛОГІЧНИЙ ДЕФІЦИТ І КОГНІТИВНА ДИСФУНКЦІЯ ПРИ РЕЦИДИВНО-РЕМІТУЮЧОМУ РОЗСІЯНОМУ СКЛЕРОЗІ
11. *Білевич Д. А.* 65
ПЕРЕКИС ТАЗУ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ВПЛИВ НА ЗДОРОВ'Я

12.	Біловол А. М., Пустова Н. О., Юрова А. А., Луценко І. В.	69
	СТАВЛЕННЯ ДО ТЕЛЕМЕДИЦИНИ У СФЕРІ ДЕРМАТОЛОГІЇ	
13.	Веснін В. В., Кочкіна К. О., Петрова К. С., Гранкіна В. О.	73
	ДИСПЛАЗІЯ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА У ДІТЕЙ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ (АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)	
14.	Власенко А. С., Дзиза А. В.	77
	ГРУДНЕ ВИГОДОВУВАННЯ ЯК ОСНОВА ЗДОРОВОГО РОЗВИТКУ ЛОР-ОРГАНІВ У НЕМОВЛЯТ	
15.	Діденко А. В.	82
	РОЛЬ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ У ПРОФІЛАКТИЦІ УСКЛАДНЕНЬ ПІСЛЯ ТРАВМ ПЛЕЧОВОЇ КІСТКИ	
16.	Завгородній Б. С., Комежяка М. О.	88
	ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОГРАМИ «FAST TRACK» У РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІСЛЯ ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ КОЛІННОГО СУГЛОБА	
17.	Каниур Р. Ю.	90
	РОЛЬ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ ПАЦІЄНТІВ У ПРОФІЛАКТИЦІ УСКЛАДНЕНЬ ПІСЛЯ ЕНДОПРОТЕЗУВАННЯ КУЛЬШОВОГО СУГЛОБА	
18.	Каратаєва Н. А., Олимжонов Оллоёрбек Бахтиёр угли	95
	ПОЛЛИНОЗ И ЕГО РАСПРОСТРАНЕННОСТЬ СРЕДИ СЕЗОННЫХ АЛЛЕРГИЧЕСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ	
19.	Локота Є. Ю., Локота Ю. Є., Ізай М. Е., Грицак М. Є.	103
	ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ЗНЯТТЯ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ВІДБИТКУ ЗА ДОПОМОГОЮ УДОСКОНАЛЕНОЇ ВІДБИТКОВОЇ ЛОЖКИ	
20.	Сушецька А. С., Аксьонова А. С., Кривоногих К. Р.	106
	ГІПОДИНАМІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ СЕРЕД СТУДЕНТІВ	
21.	Трошина В. Д., Переверзєва А. О., Іванченко С. В.	110
	РОЛЬ СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ У ПРОФІЛАКТИЦІ ДЕФІЦИТУ ВІТАМІНУ В12 НА ТЛІ ТРИВАЛОЇ ТЕРАПІЇ МЕТФОРМІНОМ У ПАЦІЄНТІВ З ПОРУШЕННЯМ ВУГЛЕВОДНОГО ОБМІНУ	
22.	Філюк І. О., Кальбус О. І., Шастун Н. П.	115
	ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ ПОРУШЕНЬ У ПАЦІЄНТІВ ПІСЛЯ ПЕРЕНЕСЕНОЇ ІНФЕКЦІЇ COVID-19	
23.	Ширяєва Л. Г., Ващенко В. В., Несольона Л. О., Данько Ю. С., Цимбал В. М.	120
	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФІЛАКТИКИ ТА ЛІКУВАННЯ АЛЕРГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ДІТЕЙ	
PHARMACEUTICAL SCIENCES		
24.	Коритнюк Р. С., Ренський М. О., Мірошник Е. Г.	124
	ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЛІКУВАННЯ НИРКОВИХ І ПЕЧІНКОВИХ КОЛІКІВ	

25. **Стремоухов О. О., Пономаренко І. М.** 130
 КЛІНІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНІ АСПЕКТИ ФАРМАКОТЕРАПІЇ
 АЛЕРГІЧНИХ РЕАКЦІЙ ПРИ ЗАСТОСУВАННЯ
 АНТИБІОТИКІВ

TECHNICAL SCIENCES

26. **Hentosh L. I., Yavorska O. A.** 136
 APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND
 PARALLEL COMPUTING FOR THE DEVELOPMENT OF
 INTEGRATED INFORMATION SYSTEMS IN LAW
 ENFORCEMENT
27. **Kirnosov D. S.** 144
 CRITERIA FOR EVALUATING THE EFFICIENCY OF ENGINE
 REPLACEMENT ON A TRANSPORT CATEGORY AIRCRAFT
28. **Lutsenko K., Roman A.** 147
 UNIVERSAL BACKGROUND MODEL FOR ANNOUNCER
 VERIFICATION TASKS
29. **Markolenko T. D., Tingayev Ye. O.** 151
 METHOD FOR REDUCING GREENHOUSE GAS EMISSIONS IN
 STEAM BOILERS UNDER VARIABLE LOAD
30. **Tverdokhlib A. O.** 157
 SMART CONTRACTS AS A TOOL FOR AUTOMATION AND
 OPTIMIZATION IN DISTRIBUTED COMPUTING SYSTEMS
31. **Захарчук С. Ф., Роговий С. І.** 161
 ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ВИБІР РАЦІОНАЛЬНОГО ВАРІАНТУ
 ПОКРИТТЯ ТОРГІВЕЛЬНО-ВИСТАВКОВОГО ПАВІЛЬЙОНУ
32. **Кійченко Є. М., Лукашук О. М., Вирич Є. С., Громов Н. М.,
 Тімошин А. С.** 163
 ВИКОРИСТАННЯ ДРОНІВ ТА ВІДЕОПОСТЕРЕЖЕННЯ ДЛЯ
 БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ
33. **Колозривов М. М., Волчок В. О.** 168
 ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЖИМУ РОБОТИ
 НАФТОПРОВОДУ ЧАСТОТНИМИ ПРИСТРОЯМИ
34. **Кондрат Р. Я., Білоус Н. М.** 174
 МЕТОДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ
 У ЗАДАЧАХ АВТОМАТИЧНОГО ЗАПОВНЕННЯ ГРАФІВ
 ЗНАНЬ
35. **Кравченко А. А., Фролова Н. Е., Ющенко Н. М.** 180
 ДЖЕМИ У АЮРВЕДИЧНОМУ ХАРЧУВАННІ
36. **Кучкарбаев Р. У.** 184
 СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НИЗКОТЕМПЕРАТУРНЫХ СИСТЕМ
 ОТОПЛЕНИЯ ЖИЛЫХ ЗДАНИЙ НА ОСНОВЕ
 РЕКУПЕРАТИВНЫХ ТЕПЛООБМЕННЫХ АППАРАТОВ

37.	Переяславська С. О., Вередін М. О. АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ ПЛАТФОРМИ SIMLAB VR ДЛЯ ПРОЄКТУВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ СЕРЕДОВИЩ	189
38.	Сікора Р. В. ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОДУКТИВНОСТІ МІКРОСЕРВІСНИХ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	193
39.	Тарасенко Г. О., Бєлоха Г. С., Тесленко О. І. НАПРЯМИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ЛОКАЛЬНОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ З РІЗНОТИПОВОЮ ГЕНЕРАЦІЄЮ	196
ARCHITECTURE		
40.	Usachova O. Yu., Holik A. M., Kozachek O. O. FEATURES OF TEACHING FUTURE ARCHITECTS USING DESCRIPTIVE GEOMETRY METHODS	203
PEDAGOGICAL SCIENCES		
41.	Bachynska N. WAYS OF SPEAKING SKILLS DEVELOPMENT OF CADETS OF HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND SERVICEMEN	207
42.	Байназарова О. О. КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ	211
43.	Бреславська Г. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ	215
44.	Гребінь С. М. ЦІЛІСНА НАУКОВО-ПРИРОДНИЧА КАРТИНА СВІТУ В ПОГЛЯДАХ ДЕМОКРИТА	222
45.	Гродзь Н. М. ВАЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПРОЦЕСОРІВ У ВИКЛАДАННІ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ У ЗВО ВІЙСЬКОВОГО СПРЯМУВАННЯ	225
46.	Євтушенко Ю. О. «МОРАЛЬНЕ СЕРЦЕ МЕДИЦИНИ» М. М. АМОСОВА: ВНЕСОК У ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ГУМАНІСТИЧНО-ОРІЄНТОВАНИХ ЛІКАРІВ	231
47.	Жувагіна І. О., Флакей М. Д. РОЗВИТОК КІБЕРСПОРТУ В УКРАЇНІ	237
48.	Козяр М. М., Тимошук О. С., Парфенюк О. В. ЧОТИРИВИМІРНА ГРАФІКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ НАОЧНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	241

49.	Матвеев Ю. А. ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ	248
50.	Нечитайло Л. Я., Матійчук М. В. РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ В ЖИТТІ СТУДЕНТА	252
51.	Огринчук О. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ	256
52.	Петров Д. В. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	262
53.	Пилипенко Н. В. ВИКОРИСТАННЯ СКОРОМОВОК ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВИМОВИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СЕРЕД СЛУХАЧІВ ВВНЗ	266
54.	Ремзі І. В. ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ФІТНЕСУ	271
55.	Самойленко І. О. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ІІІ РІВНЯ	276
56.	Сидорова В. А. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ НА БАЗІ ПАРКУ НОРД (М. МІЛАН)	283

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

57.	Гордієнко А. С. ПІДТРИМУЮЧА КОМУНІКАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	287
58.	Касумова Г. ПСИХОЛОГІЗМ РОМАНА М. СУЛЕЙМАНЛІ «КОЧЕВЬЕ»	297
59.	Самара О. Є., Козакевич А. І. КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДЕТЕРМІНАНТ СХИЛЬНОСТІ ДО ВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН У СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ	307
60.	Чамара В. М. ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ	313
61.	Чернова Т. М., Денисова Ю. О. ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ НЕЙРОФІТБЕКУ В РЕАБІЛІТАЦІЮ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ПТСР І ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ	320

JOURNALISM

62. *Латинова О. Р.* 323
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНИХ
КОМУНІКАЦІЙ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

ART

63. *Лачко О. Ю.* 328
УНІВЕРСАЛІЗМ АКТОРІВ ПРОВІНЦІЙНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ
ТРУП (ПЕРША ПОЛОВИНА ХІХ СТОЛІТТЯ)
64. *Лукашук М. М., Зозуля Ю. О.* 331
ДИНАМІЧНИЙ НЕЙМОРФІЗМ: ІНТЕРАКТИВНА ГЛИБИНА ТА
ВІДКЛИЧНИЙ ДИЗАЙН

HISTORICAL SCIENCES

65. *Нестеренко Л. О.* 334
ЛИСТИ ОСТАРБАЙТЕРКИ ВАЛЕНТИНИ КИРИЧЕНКО З
НІМЕЧЧИНИ ТА ЇЇ ЖИТТЯ ПІСЛЯ ПОВЕРНЕННЯ В СРСР

POLITICAL SCIENCES

66. *Гуменюк Б. І.* 342
УКРАЇНА В ПОШУКАХ СТРАТЕГІЧНОГО МІСЦЯ НА
МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ
67. *Марусинець М. М.* 349
ТРАНСКОРДОННІ ПРОГРАМИ З РОЗБУДОВИ МИРУ ТА
ПРИМИРЕННЯ В ПІВНІЧНІЙ ІРЛАНДІЇ
68. *Пономаренко О. О., Шаповалова А. М.* 357
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ
ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

PHILOLOGICAL SCIENCES

69. *Makhmudova Shalala Amirhan gizi* 363
THE MANIFESTATION OF THE FAIRY TALE GENRE IN THE
WORKS OF CHILDREN'S AUTHORS
70. *Rachkovskyi O.* 369
MODERN APPROACHES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING
METHODOLOGY
71. *Богатько В. В., Курносова Є. О.* 373
ТРАНСФОРМОВАНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ В
ЗАГОЛОВКАХ СУЧАСНИХ МАС-МЕДІА
72. *Похилюк О. М.* 379
СОМАТИЗМИ В СКЛАДІ ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ
ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

73.	Чепурна З. В. ФРАЗЕОЛОГІЧНІ АНАЛОГИ І ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЕКВІВАЛЕНТИ У ПЕРЕКЛАДІ АНГІОНІМІВ ТА ХРОНОНІМІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ	388

74.	Шабат-Савка С. Т., Франчук Б. Р. ГРАМАТИЧНІ МАРКЕРИ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ОПТАТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД	392

ECONOMIC SCIENCES

75.	Hrytsenko S. I., Tkachenko A. V. DESIGNING ENVIRONMENTALLY-FRIENDLY SUPPLY CHAINS IN GLOBALIZED WORLD	399

76.	Mohylevska O., Pavlovskiy S., Melnyk N. MANAGEMENT BY INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGION	404

77.	Paczuski Michał RECRUITMENT AND SELECTION IN ADMINISTRATIVE SECTOR ENTERPRISES	411

78.	Васюта В. Б., Барський О. М. ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ ЗНИЖЕННЯ ВМОТИВОВАНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ	417

79.	Васютін Є. В. РИЗИК ТА ЗАГРОЗА ЯК БАЗОВІ КАТЕГОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	420

80.	Верховод І. С., Ткачук Л. І. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ НА ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОСТВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ	425

81.	Вініченко І. І., Кобець Є. А., Муляр В. П. INNOVATIVE APPROACHES TO MINIMIZE COSTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	432

82.	Вовк О. М., Попова Л. В. ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОГО МАЙБУТНЬОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	437

83.	Гемпель І. Г. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АДАПТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	441

84.	Гнатчук О. В. ДЕТЕРМІНАНТИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	446

85.	Голинський Ю. О., Бурлаченко Д. С. ВПЛИВ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	450

86.	Дергалюк М. О., Букишань А. О. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ	456
87.	Дзидзигурі О. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ФАКТОРІВ НА АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТУ У ГАЛУЗІ ПРОДАЖУ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ	460
88.	Жилін І. М. ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	468
89.	Кирмикчи С. А., Серпіонова О. С., Компанієць А. М. АДАПТАЦІЯ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	473
90.	Кобець Д. Л. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТРАТЕГІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	477
91.	Кондра Є. Ю. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ СФЕРИ	484
92.	Крутіков О. А. РОЛЬ МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	489
93.	Мельников К. С. ЗРОСТАННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У РИТЕЙЛІ	494
94.	Надвиничний С. А., Яструбецький І. О., Петровський В. В. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ В УМОВАХ ВІЙНИ	501
95.	Надвиничний С. А., Хоміцький Ю. М., Черніцький В. Р. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	505
96.	Сахнацький М. Р. СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА	511
97.	Ткачик Ф. П., Турук С. М. ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	517
98.	Цегелик Г. Г., Цегелик М. Г. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ІДЕАЛЬНОЇ ТОЧКИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ДВОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ЗАДАЧІ ПЛАНУВАННЯ ЗАМОВЛЕННЯ НА ВИГОТОВЛЕННЯ ПРОДУКЦІЇ	521

99. **Чиж В., Слободніченко Н.** 528
БЛОКЧЕЙН В ОБЛІКУ: ПЕРСПЕКТИВИ, ПЕРЕВАГИ,
НЕДОЛІКИ
100. **Шевчук А. В.** 532
ДИЗАЙНИ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ВІРТУАЛЬНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ ІТ-СФЕРИ
101. **Щербакова О. А.** 540
МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КЛІМАТИЧНОГО ФІНАНСУВАННЯ

LEGAL SCIENCES

102. **Abashidze Givi** 548
THE LEGAL NATURE OF EUTHANASIA UNDER GEORGIAN
CRIMINAL LAW (EUTHANASIA – CRIME OR HUMAN RIGHT
TO DEATH?)
103. **Барабаш А. Г., Баштова М. В.** 552
ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ
ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ТВАРИННИЙ СВІТ
104. **Гуриненко О. М.** 558
ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ПЕРВИННИХ ДОКУМЕНТІВ ФОНДУ
ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ
105. **Тімошин А. С., Бешлей А. В., Білодід Р. О.** 562
ПРИКЛАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ
106. **Хоренженко О. А.** 567
ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
МАЙНОВИМИ АВТОРСЬКИМИ ТА СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ
У ФРАНЦІЇ ТА ПОЛЬЩІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ
РЕФОРМ В УКРАЇНІ
107. **Шевченко В. І.** 574
ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
УКРАЇНИ

СОМАТИЗМИ В СКЛАДІ ПОЛЬСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Похилюк Олена Миколаївна,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри української філології,

Комунальний заклад вищої освіти

«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0003-2786-4055

Постановка проблеми. Самобутність, своєрідність і неповторність кожної мови значною мірою виявляється у її фразеологічному матеріалі. Перші праці, присвячені фразеологізмам, з'явилися вже у 20-ті роки ХХ ст., їх об'єктом здебільшого були сукупність фразеологізмів мови в різних стилях мовлення. Як відомо, фразеологізм – нарізно оформлений, але семантично цілісний і синтаксично неподільний мовний знак, який своїм виникненням і функціонуванням зобов'язаний фраземотворчій взаємодії одиниць лексичного, морфологічного та синтаксичного рівнів [5, с. 231].

Матеріали й методи. Дослідженням фразеології займалося багато лінгвістів, наприклад, Ш. де Баллі, В. Виноградов, В. Телія, Є. Малиновський, В. Мокієнко, Л. Скрипник, В. Білоноженко, І. Гнатюк, В. Ужченко, В. Винник, Й. Млачек, С. Скорупка, А. Левіцкі, А. Марковські, В. Хлебда, Є. Бартмінський та ін. Важливим напрямком зіставного мовознавства є порівняння фразеологізмів різних мов, зокрема споріднених. Саме тому **метою** нашої лінгвістичної розвідки було обрано порівняння функціонування фразеологізмів з компонентами-соматизмами в українській та польській мові. **Матеріалом** для аналізу послужила перекладена польською мовою Лукашем Дунайські соціально-фантастична сага американського письменника Джеймса Дешнера «Той, що біжить лабіринтом» [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах української та польської мов функціонує багато фразеологічних одиниць, які увібрали в себе назви частин тіла людини, так звані соматизми. Серед виявлених в

аналізованому матеріалі фразеологізмів велика кількість має компоненти-соматизми.

Найчастотнішими в перекладеному польською мовою творі Дж. Дашнера «Той, що біжить лабіринтом» є ідіоми з компонентами *głowa*, *oko*, *zęb*, *usta* та похідними від них.

Фразеологізм *mieć mętlik w głowie* [1, с. 77] означає *mieć trudności z zebraniem myśli, czuć zamęt w głowie* [2] в українській мові знаходить відповідники (аж) у голові морочиться, в голові кебета догорі дрітом стала [6]. Лексична одиниця *głowa pęka* [1, с. 100], яка в польській мові означає *ktoś odczuwa mocny ból głowy* [2], українською перекладається як голова крутиться (морочиться, паморочиться, макітриться і т. ін.) [6]. У значенні *zrezygnować z czegoś, z jakiegoś zamiaru, nie myśleć więcej o kimś albo o czymś* [2] в аналізованому художньому тексті вживається фразеологізм *wybić coś sobie z głowy* [1, с. 44]. В українській мові відповідниками цього вислову можуть бути сталі полісемантичні одиниці *вібити з голови* в значенні *позбутися якоїсь нав'язливої думки, перестати думати про кого-, що-небудь або примусити кого-небудь відмовитися від чогось, вікинути/ викидати з голови (з пам'яті, з думки і т. ін.) кого, що в значенні перестати думати про кого-, що-небудь, забути когось, щось або відмовитися від кого-, чого-небудь* [6].

Фразеологізм *zawracać głowę* [1, с. 199], який описує ситуацію, *w której ktoś lub coś staje się źródłem problemów lub niepotrzebnego stresu* [4], в українській мові можна передати кількома варіантами: *забивати/ забити голову* в значенні *обтяжувати себе піклуванням, турботою і т. ін. про когось, щось або перевантажувати думки, пам'ять, свідомість чим-небудь зайвим, непотрібним; голову туманити* в значенні *інтригувати, обманювати кого-небудь, говорячи про щось малозрозуміле, недоступне для чийогось розуміння або явну неправду або запаморочувати; замакітрити голову з виразно негативною конотацією позбавити кого-небудь здатності розумно, логічно мислити або відверто позитивним емоційним забарвленням вікликати почуття любові у кого-небудь, закохати когось у себе; затуманювати/*

затуманити голову (ро́зум, рідше о́чі) з тотожним значенням [6].

Натрапляємо також в аналізованому творі на частково синонімічні фразеологічні одиниці з соматизмом *leb*: *promieszało ci się we łbie* [1, с. 199] в значенні *ktoś zwariował* [4], відповідником якого в українській мові є (аж) у голові морочиться зі значенням *виникає стан запаморочення у когось (перев. від сильної дії, впливу чого-небудь)* [6]. Вираз *we łbie się nie mieści* [1, с. 260], який ще не завершив стадію зрощення компонентів у польській мові, але вже подекуди відтворюється в мовленні як стала одиниця, перекладається українською *в голові не вкладається*. Часто вживається в аналізованому творі вислів *rwie mi leb* [1, с. 162] у значенні *голова йде обертом*, однак в жодній з лексикографічних праць ми не натрапляємо на такий вислів як фразеологічний. Натомість в Лексиконі активної фразеології польської і української маємо польський фразеологізм *głowa/ leb pęka* з поясненням *wtedy, gdy ktoś odczuwa silny ból głowy lub gdy cierpi* та його український відповідник *голова розколюється* зі значенням *тоді, коли хтось відчуває сильний головний біль або коли багато думок, проблем* [3, с. 53].

Поодинокими в перекладі польською мовою твору Дж. Дашнера є вислови *mózg płata tu figle* [1, с. 80] в значенні *жарту собі робити*, який не вдалося знайти в словниках, але значення якого легко пояснюють носії мови, та фразеологізм *stawić czoła* [1, с. 349] в значенні *ktoś wbrew przeciwnościom nie poddał się jakiejś osobie, zwierzęciu lub zjawisku* [4], який можна пояснити українською як *не здаватися за будь-яких умов*.

Ще одну велику за чисельністю групу в аналізованому творі становлять фразеологізми з соматизмом *oko* у формі однини чи множини. Сталий вислів *zejść tu z oczu* [1, с. 25] вживається в значенні *kiedy ktoś lub coś zniknął lub zniknął z pola widzenia* [2], тобто йдеться про ситуацію, коли щось або хтось зникнув з поля зору або про це когось просять з відверто негативним контекстом.

Фразеологізм *mieć na kimś oko* [1, с. 73] вживається в значенні *ktoś jest czujny i obserwuje kogoś lub coś* [4], тобто йдеться про ситуацію, коли хтось за

кимось наполегливо спостерігає, не спускає когось з ока.

Сталий вислів *w cztery oczy* [1, с. 101] вживається в контексті зустрічей та розмов тільки між двома людьми та означає, що *spotkanie odbywa się bez obecności osób trzecich* [2]. Лексикон активної фразеології польської та української подає український відповідник аналізованого фразеологізму *з око на око* з аналогічним значенням *тоді, коли хтось хоче порозмовляти з кимось без свідків, сам на сам* [3, с. 126].

Фразеологічна одиниця *puszczać do kogoś oko* [1, с. 62] означає *ktoś przymruża znacząco oko* [4] або *ktoś daje do zrozumienia, że czegoś nie należy traktować poważnie* [4], що в перекладі українською означає *стріляти оком* і залежно від контексту може мати різні значення: підморгувати комусь з метою привернення уваги, з метою отримання згоди без розголошення іншим учасникам розмови тощо.

Цікавими з погляду аналізу мовного матеріалу є вислови зі словом-соматизмом *zęby*. Так, фразеологізм *trzymać język za zębami* [1, с. 250] означає, що *powinniśmy trzymać się swoich słów i nie mówić niczego, co mogłoby nas wystawić na próbę lub narazić nas na krytykę* [2], активно функціонує і в українській мові як *тримати язик за зубами* з тотожним значенням: *про когось, хто мовчить, не розголошує що-небудь* [3, с. 258].

Низка висловів в аналізованому перекладі роману має високий ступінь образності, метафоричності й емоційності забарвлення, хоча й не зафіксовані в лексикографічних працях: *żaden z pozostałych zębów w życiu nie miał kontaktu ze szczoteczką* [1, с. 26] – в перекладі українською означає *жоден із зубів не мав контакту із зубною щіткою*, *wbił zęby w kanapce* [1, с. 31] – *вбити зуби в бутерброд*, *zatorić w czymś łapczywie zęby* [1, с. 76] – *втонити в чомусь загребущі зуби*. Вважаємо, що можна трактувати ці одиниці як авторські фразеологізми, або неофразеологізми.

Низка фразеологізмів з компонентами-соматизмами, на які натрапляємо в тексті роману Дж. Дашнера, має негативну конотацію, містить вульгаризми та вживається з дисфемітивною метою. Вислів *powurzywać nogi z dupy* [1, с. 28] як

вульгаризм вживається в значенні *groźby zrobienia komuś krzywdy* [4], що в перекладі українською і звучить практично однаково, і має тотожне значення й конотацію.

Вульгарний вислів *zabieraj dupsko w troki* [1, с. 88] вживається в значенні *ktoś beztrosko odchodzi skądś, uchylając się od odpowiedzialności za pozostawione niezalatwione sprawy* [4] українською перекладається як *залишити за собою хвосту*, який вживається тоді, коли хтось утікає від чогось і залишає після себе проблеми [3, с. 148]. До речі, цей фразеологізм вживається в польській мові у великій кількості варіантів з компонентами-синонімами: *wziąć/ brać / zabrać/ zabierać dupę/ tylek w troki* [3, с. 148].

Вульгаризмами також є сталі вислови *luzuj poślady* [1, с. 69], що вживається в розмовному мовленні й у перекладі українською означає *розслабся*, а також *spinać poślady* [1, с. 92], який можна перекласти як *візьми себе в руки*.

Фразеологізм з доповнювальним компонентом-соматизмом-вульгаризмом *włosy na tyłku stają mi dęba* [1, с. 114] вживається в тексті зі значенням *to, o czym towa, przeraża i zdumiewa* [4]. Лексикон активної фразеології польської і української подає варіант аналізованого фразеологізму *włosy (komuś) stanęły/ stają/ staną dęba* зі значенням *wtedy, gdy kogoś ogarnia wielki strach lub zdziwienie* та його український відповідник *волосся (у когось) дибки стало/ стає/ стане* з тотожним значенням [3, с. 129].

Фразеологізм *ruszyć tyłki* [1, с. 279] в польській мові означає *ktoś opuścił dotychczasowe miejsce, żeby zacząć coś robić* [4], а в українській відповідниками цього вульгарного розмовного сталого вислову може бути *воруши булками*, стилістичне забарвлення якого аналогічне.

Натрапляємо в польському перекладі аналізованого роману фразеологізми з компонентами-соматизмами *usta: z otwartymi ustami* [1, с. 33]. 33, що означає *bardzo się dziwić* [2], тобто бути дуже здивованим (укр. – з відкритим ротом); *zakleić usta* [1, с. 53], який означає замовкнути, не видавати жодного звука. Автор часто слово *usta* у фразеологічних одиницях замінює синонімічними

компонентами з негативною конотацією *gęba*, *dziob*, *pysk* тощо. Так, фразеологізм-вульгаризм *trzymać gębę na kłódkę* [1, с. 118, 179] вживається в значенні *ktoś nie mówi o czymś, co powinno zostać tajemnicą* [4]. У Лексиконі активної фразеології польської і української натрапляємо на варіант фразеологізму *zamknąć buzię/ mordę na kłódkę* з тотожним значенням та його український синонім *тримати рота на замку* [3, с. 216]. У романі автора синонімічним висловом є сталий вираз *trzymać dziob na kłódkę* [1, с. 55], який також уживається з відверто негативною конотацією. Вислів *stul pysk* [1, с. 185] означає *ktoś przestał się odzywać* [4], тобто утворює синонімічний ряд з аналізованими вище фразеологізмами зі значенням *мовчати*, *замовкнути*.

Цікавими для аналізу є фразеологічні одиниці з компонентом-соматизмом *gardło*: *serce podskoczyło mu do gardła* [1, с. 35, 67] означає в польській мові *ktoś odczuł gwałtowne bicie serca, spowodowane silnymi przeżyciami psychicznymi* [4], тобто серце підскакує до гортані від страху або сильного психічного переживання; *wrzasnął na całe gardło* [1, с. 40] вживається в значенні *nie hamując siły swojego głosu* [4], тобто хтось крикнув на ціле горло, на всю силу голосу.

Синонімічним до фразеологізму *serce podskoczyło mu do gardła* [1, с. 35, 67] є сталий вислів *żółądek wywracał się do góry nogami* [1, с. 66], що пояснюється в словнику як *ktoś jest czymś bardzo wzburzony lub zdenerwowany* [4]. Звернімо увагу на те, що в українській мові фразеологізми з компонентом *шлунок* пов'язані в основному з передаванням гострого відчуття голоду або зі смаковими відчуттями від їжі: *тягне за шлунок (живіт)*, *смокче в шлунку*, *поживати шлунок*, *шлунок не шлунок*. В аналізованому творі натрапляємо на вислів *przekręciło mu się w żółądku* [1, с. 212], який тільки з контексту можемо трактувати як передавання відчуття голоду, однак в лексикографічних працях польської мови такого стало вислову не зафіксовано.

Нечасто вживаними в художньому перекладі польською мовою твору Дж. Дашнера є фразеологізми з компонентами-соматизмами *ręka*, *twarz*, *pysk*, *piersi*, *włos*, *nerwy*, *jaja*, *flaki* та ін.

Фразеологізм *na własną rękę* [1, с. 78] означає, *że działasz samodzielnie bez pomocy innych; może to oznaczać, że jesteś odpowiedzialny za swoje działania i decyzje, a także za ich konsekwencje* [2], тобто бути самостійним, не прислухатися до думки інших.

Сталий вислів *twarz zalała mu purpurą* [1, с. 66] має таке значення: *silne zaczerwienienie policzków, będące wynikiem gorąca, gorączki lub jakichś emocji* [4], тобто обличчя стало червоне через якісь переживання. В аналізованому тексті натрапляємо на вислови *zawrzyj twarzostan* [1, с. 97]. 97, *zawiruj twarzostan* [1, с. 176], що відповідають розмовній українській фразі *тримай фасон*, але в лексикографічних працях польської мови не зафіксовані. Також ми не натрапили на тлумачення переносного значення вислову *komuś poleje się farba z pyska* [1, с. 41], але в авторському тексті він розуміється як *в когось з'явиться кров на обличчі після вимушеної бійки*, у автора цей висів звучить як погроза, незважаючи на евфемістичний компонент *farba*, який вжито замість слова *krew* (укр. – *фарба* – *кров*).

Фразеологізм з соматизмом *piersi – zatrzymało mu dech w piersi* [1, с. 49] – вживається в значенні *coś wywiera na kimś silne wrażenie* [4]. У польській мові аналізований фразеологізм вживається в кількох варіантах: *zatkać/ zatykać/ zaprzeć/ zapierać dech (w piersiach)* [3, с. 141]. В українській мові цим висловам відповідає фразеологізм *аж дух захоплює* з тотожним значенням [3, с. 141].

Вислів *serce wyskoczyło mu z piersi* [1, с. 58] означає:

Загальновживаний фразеологізм *działać na nerwy* [1, с. 60] в польській мові означає *wywoływanie u kogoś nieprzyjemnych odczuć, takich jak irytacja, frustracja lub złość* [2]. Лексикографічні праці подають синонімічний до зазначеного вислів *grać (komuś) na nerwach* з подібним значенням: *wtedy, gdy ktoś denerwuje, drażni kogoś, gdy ktoś denerwuje, drażni kogoś* [3, с. 177]. В українській мові також активно функціонує фразеологічна одиниця *грати на нервах* з таким самим значенням [3, с. 177].

Сталий вислів *o mały włos* [1, с. 55] є польською ідіомою, яка виражає ситуацію, *w której coś było bardzo blisko, by się wydarzyć lub by osiągnąć pewien*

cel, ale na ostatniej chwili zdarzyło się coś, co to uniemożliwiło [2] і не має виразного емоційного забарвлення. Натомість виразно-емоційним забарвленням характеризується вислів *ta większe jaja* [1, с. 176], що є антонімічним до фразеологізму *nie mieć jaj*, який вживається *wtedy, gdy komuś nie starcza sił, zdolności, odwagi do wykonania czegoś* [3, с. 200] і має український відповідник *кишка тонка (у когось)* у значенні *тоді, коли у когось не вистачає сил, рішучості, відваги для виконання чогось* [3, с. 200].

Фразеологізм *wyprujesz z siebie flaki* [1, с. 213] вживається зі значенням *ktoś zmusił się do nadmiernego wysiłku, pracując ponad siły* [4]. Цьому вислову в українській фразеології відповідає вислів *рвати жили*, який вживається на позначення людини, яка тяжко працює [3, с. 135].

Висновки. Українські та польські фразеологізми з компонентами-соматизмами виявилися значною мірою спільними для обох мов. Це пояснюється спільним праслов'янським минулим, географічним сусідством і наближеними можливостями щодо частого використання в побутовому мовленні назв частин тіла людини. З іншого боку, фразеологічні одиниці, які включають в себе ці самі номінативні елементи, в обох мовах можуть мати різний склад і передавати іншу семантику. Спектр значень аналізованих фразеологічних одиниць дуже широкий. Це засвідчує високу образність компонентів – назв частин тіла людини та їхню високу продуктивність. До того ж аналіз мовного матеріалу виявив деякі відмінності між мовною і культурною картиною світу як в українському, так і в польському просторі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Dashner J. Więzień labiryntu : trylogia. Tom I / tłumaczenie Ł. Dunajski. Słupsk :PapierWyksiężyc, 2014. 422 s.
2. Pan-doradca. URL: <https://www.pan-doradca.pl/korepetycje-jpolski/miec-metlik-mlyn-w-glowie.asp> (дата звернення 11.03.2025).
3. Tymoshuk R., Sosowski W., Jaskot M., Ganoshenko Y. Leksykon aktywnej frazeologii polskiej i ukraińskiej. Warszawa : KJV Digital Sp. z o.o., 2018. 312 s.

4. Wielki słownik języka polskiego PAN. Geneza, koncepcja, zasady opracowania, praca zbiorowa, komitet redakcyjny: P. Źmigrodzki, P. Źmigrodzki, M. Bańko, B. Batko-Tokarz, J. Bobrowski, A. Czelakowska, M. Grochowski, R. Przybylska, J. Waniakowa, K. Węgrzynek, Instytut Języka Polskiego PAN/LIBRON, Kraków 2018, ss. 264. URL: <https://wsjp.pl> (дата звернення 11.03.2025).

5. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 272 с.

6. Фразеологічний словник української мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/phraseology/>голова (дата звернення 11.03.2025).